

Отже, роль свідомого суб'єктивного початку в процесі вибірковості є значною. Корекція, модифікація традицій тісно пов'язана з їх оцінкою. В процесі історичного розвитку поряд з «позитивним» має місце і «негативне» наслідування.

Оцінка традицій з точки зору її позитивного та негативного характеру дуже відносна. При цьому головним критерієм може бути лише її відповідність потребам всього суспільства, або окремих його спільностей з урахуванням конкретної обстановки. Тому що те, що в одних випадках і за одними обставинами є «живильним соком», в інших визнається небезпечним і тому небажаним.

Процес адаптації традицій до умов, які змінилися, досить складний та суперечливий. З одного боку, вони функціонують десь на підсвідомому рівні, як своєрідна звичка, неусвідомлена установка. З іншого боку, вони піддаються цілеспрямованій модифікації, яка намагається «відокремити зерна від половини» і раціоналізувати, таким чином, їх подальше існування.

Манзя М.В.
аспірант ЗДІА

МОДЕЛІ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобалізація, що триває у світі, охоплює усі сфери суспільного життя, зокрема й культуру. Вона постає зовнішнім фактором, що має значний вплив на характер та напрям культурних процесів в окремому суспільстві. Цей чинник характеризується значними деструктивними тенденціями уніфікації культурного простору, порушуючи тим самим перед національною державою проблему збереження власної культурної самобутності на міжнародній арені та підтримки культурної багатоманітності у суспільстві. Дедалі більше поширюються тенденції стандартизації способу існування людини, її матеріальних потреб та духовних пріоритетів, так звана «масова культура». А тому актуальним завданням культурної політики на національному та міждержавному рівнях стає спрямування впливу процесів глобалізації на збільшення можливостей розвитку національних культур, що і зумовило зростання уваги до питань культурного розвитку людства. Водночас утверджується усвідомлення культури і як вагомого чинника внутрішньосуспільного розвитку, характеру його суспільно-політичних процесів та творчого потенціалу становлення загалом [1].

Культурна політика – система практичних, регульованих заходів, що фінансуються, і в значній мірі здійснюються державою (поряд з

Моделі культурної політики сучасного глобалізованого суспільства

приватними особами), які спрямовані на збереження, розвиток і примноження культурної спадщини нації.

Нині існують два взаємовиключні підходи до оцінки глобалізаційних процесів та проблеми збереження національних культур. З одного боку, глобалізація оцінюється як негативне явище (Т. Адорно, С. Хантінгтон, Дж. Девісон Хантер і Дж. Гейтс), що становить загрозу національній самобутності культур під тиском масової комерціалізованої культури, з іншого (наприклад, А. Перотті, Джагдиш Бхагвати) – сприяє збагаченню культур, міжкультурному діалогу та становленню полікультурних суспільств [2].

Обговорення проблем національної культури, що дедалі активніше розгортається в суспільстві, відбиває не лише кризову ситуацію в цій галузі в Україні, а й загальноєвропейські та світові тенденції останніх років. Йдеться про те, що на рівні основних міжнародних організацій культуру визнано одним із головних показників сталого (або врівноваженого – sustainable) розвитку, невід’ємною частиною суспільного капіталу. А згідно із запропонованим Світовим банком визначенням ключових термінів своєї діяльності, термін «суспільний капітал» означає «інститути, зв’язки та норми, що формують якість і кількість соціальних взаємодій у суспільстві. Соціальна злагода є визначальною для економічного зростання суспільства і для того, щоб цей розвиток набув сталості. Суспільний капітал – не лише сума інститутів, які підтримують суспільство, це клей, що їх тримає прикупі». Тож можна зробити висновок, що роз’єднаність, яку ми спостерігаємо сьогодні в українському суспільстві, сповнена агресивності, непримиренності й жорстокості, зрештою може звести нанівець будь-які економічні досягнення й зробити порожніми показники економічного зростання.

Наприкінці 90-х років європейські країни активізували зусилля зі створення ефективної моделі культурного розвитку, яка б враховувала успішний досвід окремих держав та гармонізувала стандарти, за якими оцінюються здобутки у цій галузі, й законодавство, що регулює культурну політику. В основу нової культурної політики Європи покладено положення Угоди ЄС, підписаної 1992 року в Маастріхті, де визначено (стаття 151) три головні цілі в розвитку культурної галузі: сприяти процвітанню національних культур, примножуючи водночас загальну культурну спадщину; заохочувати сучасну мистецьку творчість; поглиблювати міжнародну співпрацю. Безперечно, ідеальної моделі розвитку культури не існує. Але, порівнюючи здобутки і прорахунки різних моделей, кожна країна може взяти на озброєння певні механізми та заходи, випробувані на практиці. Окрім нових можливостей, які відкриває така політика, вона висуває й нові вимоги – вимоги суспільного розвитку XXI століття. Не випадково навіть такі

пострадянські країни, як, скажімо, Латвія та Росія, культурні досягнення яких протягом останніх років незрівнянно вищі за українські, визнали, що стоять лише на порозі ефективного реформування культурної галузі. Латвійський сейм ухвалив комплексну програму «Латвійська культурна модель», розраховану до 2010 року, а в Росії триває широке обговорення програми розвитку культури до 2011 року.

Тлумачення культури формує власне культурну політику, вважають авторитетні європейські експерти Чарльз Лендрі і Франсуа Матарассо. У відкритих суспільствах існують віддискutowані, незалежні від політичної кон'юнктури критерії інтерпретації культурних явищ, оцінювання культурних процесів, а також – форми участі у них представників громадськості [3]. Посттоталітарним суспільствам ці критерії доводиться виробляти майже “з нуля”. Особливістю культурної політики України стали Представницькі публічні дискусії про культурну політику як новий впливовий інструмент здійснення цієї політики у 2005 – почасті 2006 роках – поруч із традиційними інструментами, такими як Закони і Постанови, ухвалені ВР України, Укази і Розпорядження Президента України, Розпорядження Кабміну, діяльність Міністерства культури і туризму (до квітня 2005 р. – культури і мистецтв). Для суспільства та його активної частини – це стало обнадійливим сигналом, з'явилася віра у можливість змін – до 2005 року у культурно-мистецькому середовищі панував цілковитий скепсис щодо можливості цивілізовано вплинути на прийняття системних державних рішень в сфері культури. Ще одним обнадійливим сигналом стала безпосередня участь у вирішенні проблем української культури Президента України Віктора Ющенко.

В Україні не бракує розуміння необхідності змін, не бракує і зусиль. Але, мабуть, бракує найголовнішого – системного підходу до вироблення нової культурної політики. Як наслідок, окремі попередні зусилля змінити щось у законодавчому плані виявлялися неефективними, не узгоджувалися з іншими законодавчими нормами і не впливали на них. Пояснюється це тим, що не існує і не було створено за ці роки всебічного аналізу стану культурної галузі, постійного моніторингового механізму та системи оцінювання результатів. Відтак, усі проблеми поставали нагальними, зусилля розпорозувались і виявлялися марними, а пріоритети, повторюючись із року в рік, залишались недосяжними вершинами, які годі й здолати.

В країнах західної демократії дійшли простих висновків: культура субсидіарна, оскільки потрібна державі і суспільству; питання полягає не в дилемі втручання чи невтручання держави в культурну галузь, а в тому рівні втручання/регулювання, який відповідає принципам демократичного суспільства з ринковою економікою [4].

Саме держава є основним гарантом і безпеки людини у просторі культури, чим взаємообумовлюється як взаємозалежність безпека держави, суспільства та людини. Усвідомлення культурної самобутності, національної спадщини, історичних коренів та творчого потенціалу суспільства є рушійною силою розвитку держави. Дії держави як суб'єкта культурної політики мають спрямовуватися на збереження, відтворення та творення культурної самобутності нації.

Література

1. Бакальчук В.О. Культурна самобутність як фактор національної безпеки України: гуманітарний аспект // Стратегічна панорама. – 2006. – №2. – С. 10.
2. Буценко А. Незалежний, але не самотній.//Дзеркало тижня. - №18(393). – 18-24 травня 2002 р. – С. 4.
3. Лендрі Ч., Монтарассо Ф. У пошуках рівноваги: двадцять одна дилема культурної політики. – К.: Британська Рада в Україні, 2006. – С. 6.
4. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; кер. авт. кол. О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 48.

Ніколаєва Т.Є.

к. філос. н,

завідувач кафедри політології ЗНУ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЇ ОПОЗИЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ

В 90-ті роки на пострадянському просторі з'явився новий феномен, невідомий радянському авторитарному режиму – опозиція. Сутність опозиції можна визначити у вузькому та широкому смислах. В широкому смислі – це поширені в суспільстві, в масовій політичній свідомості критичні настрої по відношенню до влади. В цій інтерпретації опозиція існувала і в СРСР, хоча в прихованому вигляді, у вигляді анекдотної культури і розмов “на кухні”. У всьому світі до влади формуються подібні відношення. Владу недолюблюють всюди, у всіх країнах, різниця складається лише в ступіні і формах виявлення нелюбові. Психологічно ця опозиційність пояснюється тим фактом, що влада всюди є джерелом нерівності. Влада завжди вище за статусом, функціями, можливостями і це викликає незадоволення народу,